

Велика кількість аспектів та особливостей такого проектування вимагають від дизайнера використання спеціальних нетрадиційних підходів до проектування таких інтер'єрів і потребують подальших системних досліджень.

Література

1. Дизайн. Иллюстрированный словарь-справочник / Г.Б. Минервин, В.Т. Шимко, А.В. Ефимов. – М.: Изд-во "Архитектура-С", 2004. – 288 с.
2. Anja Llorella. Yacht Interiors (Design Book) / Anja Llorella. – DAAB, 2005. – 399 с.
3. Peter Vink. Aircraft interior comfort and design / Peter Vink, Klaus Brauer. – London-New York : CRC Press, 2011. – 115 с.
4. Lars Larsson, Rolf E Eliasson. Principles of yacht design / Lars Larsson. – London : Adlard Coles Nautical, 2000. – 334 с.
5. Robert Taggart. Ship design and construction / Robert Taggart // Society of Naval Architects, 1980. – 737 с.
6. Павлюченко Ю.Н. Основы художественного конструирования судов : учебн. пособ. / Ю.Н. Павлюченко. – Л.: Изд-во "Судостроение", 1985. – 264 с.
7. Gardiner R. The Line of Battle: The Sailing Warship / R. Gardiner, B. Lavery. – Conway Maritime Press, 2004. – 208 с.
8. Гумилевский Л. Железная дорога / Л. Гумилевский. – М.: Гос. трансп. ж/д изд-во, 1980. – 150 с.
9. Голобородько В.М. Вибрані глави проективної ергономіки. Антропоморфний фактор : навч. посібн. / В.М. Голобородько. – К.: Вид-во ІЗМН, 1999. – 199 с.

Ткачук К.И., Купчик Р.М. Особенности формообразования интерьеров движущихся объектов

Рассмотрены вопросы актуальности проектирования и разработки интерьеров движущихся объектов и представлена их условная классификация. Проанализированы особенности и специфические аспекты формообразования движущихся объектов. Выделены дизайнерские подходы для обеспечения оптимальных параметров помещений яхт относительно комплексных потребностей человека.

Ключевые слова: интерьер, движущийся объект, эргономичность, обитаемость, транспорт, яхта.

Tkachuk K.I., Kupchik R.M. Features of morphogenesis of interiors of mobile objects

This article discussed the relevance of design and development of interiors of mobile objects. In the article considers the conventional classification of moving objects. It analyzed the features and specific aspects of morphogenesis.

Keywords: interior, moving object, ergonomics, habitability, transport, yacht.

УДК 7.01:684:378(477.54)

*Доц. Н.Є. Трезуб, канд. архітектури –
Харківська державна академія дизайну і мистецтв*

МЕТОДИЧНІ НАПРЯМИ В ДИЗАЙН-ОСВІТІ МЕБЛЯРІВ (З ДОСВІДУ ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВА)

Розглянуто методичні напрями підготовки студентів спеціалізації "Дизайн меблів" у контексті сучасних вимог меблевої галузі та змін концепцій у проектній культурі. Виявлено роль, мету і структуру дисципліни "Проектування меблів" та "Робота в матеріалі" у формуванні особистостей фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра. Сформульовано основні методичні спрямування в навчальному процесі ХДАДМ та перспективи їх подальшого розвитку.

Ключові слова: методичні напрями освіти, дизайн меблів, матеріали.

Постановка проблеми. Інтенсивне зростання кількості меблевих фірм у перші роки Незалежності України показало відсутність кадрів з необхідною професійною дизайнерською освітою, що мають працювати у їхньому складі. Ці обставини стали передумовою для відкриття у 2000 р. в Харківській державній академії дизайну і мистецтв спеціалізації "Дизайн меблів". Під час складання навчального плану було враховано досвід багаторічної науково-методичної роботи кафедр дизайну меблів Московського державного художньо-промислового університету ім. С.Г. Строганова та Санкт-Петербурзької державної художньо-промислової академії ім. О.Л. Штигилиця. Але швидка плінність стильових напрямів у сучасній проектній культурі та плюралізм дизайнерських рішень не вміщуються в часові рамки навчальної методики. Тому методичні підходи повинні постійно надаватися критичному аналізу і перебувати у стані динамічних змін.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Перспективним планом науково-дослідної роботи кафедри "Дизайн меблів" на 2010-2015 рр. передбачено розробку комплексної теми "Формування парадигми дизайну середовища: витоки, сучасний стан і тенденції розвитку" і в її межах досліджено "Логіко-методологічні принципи формоутворення в дизайні меблів". Цей напрям дослідження відповідає тематиці двох держбюджетних тем ХДАДМ: "Дослідження інформаційних складових, обґрунтування й розроблення інформаційного забезпечення навчального процесу за спеціальністю "Дизайн" (№ 0100V000341) та "Методологія інноваційного дизайну в контексті науково-технічного прогресу і глобальної економічної кризи" (№ 0107U002131).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У першому десятилітті ХХІ ст. вийшло в світ декілька підручників і навчальних посібників з дизайну архітектурного середовища, з архітектурно-дизайнерського проектування та методології дизайн-проектування елементів предметного середовища, написаних переважно російськими авторами (Базилевський, Барішева, Грашин, Єфимов, Лазарева, Минервин, Рунге, Сенківський, Шимко). Серед навчальних посібників і підручників, які стосуються основ теорії дизайну, варто відзначити роботи таких авторів, як М. Коськов, О. Полеухін [2] та І. Розенсон [5] (м. Санкт-Петербург, Росія). На теренах України питання ергодизайну розглянуто в навчальному посібнику, написаному авторським колективом [4], і в підручнику професора ХДАДМ Голобородько В.М. [1]. Меблевий дизайн представлений навчальним посібником С.П. Мигалья [3]. У цих літературних джерелах проаналізовано загальні проблеми з предметного дизайну, вони вважаються базовими в системі дизайн-освіти, але не конкретизують методичні напрями, які можливо використовувати в процесі підготовки дизайнерів-меблярів.

Мета роботи – аналіз методики підготовки студентів спеціалізації "Дизайн меблів" у Харківській державній академії дизайну і мистецтв у контексті сучасної теорії і практики меблевого дизайну.

Виклад основного матеріалу. Суть дизайну як специфічної проектної діяльності, яка виникла на початку ХХ ст., була висвітлена Г. Матезиусом, П. Беренсом, В. Гропіусом і містила три принципових положення: 1) головною, визначальною функцією об'єктів, що створюються, повинна бути їхня практична корисність; 2) об'єкти призначалися для промислового виготовлення; 3) основною опікою, предметом діяльності проектувальника-дизайнера була естетично організована

форма об'єкта. Аналіз багатьох дефініцій дизайну, висунутих у наступні роки, а також практики дизайну, дає змогу зробити висновок, що цим терміном у переважній більшості випадків визначається насамперед проектування елементів предметного середовища, а точніше – проектування естетично організованої форми практично корисних об'єктів промислового виробництва [2, с. 53-54].

Роль профільної дисципліни "Основи проектування і моделювання меблів" (1 курс) у комплексі навчальних дисциплін спеціалізації "Дизайн меблів" – пропедевтична. Вона містить первісні загальні відомості про дизайн меблів, виконує просвітницьку функцію, прищеплюючи елементи загальної художньо-творчої культури, закладає фундамент професійних знань та вмій, необхідних дизайнеру-мебляру. Мета дисципліни – ознайомлення з методикою дизайн-процесу та формування основ проектної діяльності в галузі меблевого дизайну, розвинення предметно-просторового мислення і сприйняття, оволодіння навичками ремісничо-графічної роботи.

Мета профільної дисципліни "Проектування меблів" (2, 3, 4, 5 курси), що входить до циклу професійно орієнтованих дисциплін навчального плану, полягає у подальшому розвиненні професійних знань та вмій студентів, необхідних у їхній майбутній діяльності дизайнерів-меблярів, завдяки розробці різноманітних типів меблів для інтер'єрів житлового і громадського призначення, для ландшафтного дизайну, а також концептуальних авторських меблевих зразків. обов'язковим у методиці навчання є розуміння понять: "типологічні ряди меблевих виробів", "модульність", "комбінаторика", "трансформація", "інтерпретація", "стандартизація", "стиль і стилізація", які є напрямками дизайнерської роботи в процесі створення меблів.

Теоретична спрямованість дисципліни основана на вивченні лекційного матеріалу, відповідних навчальних посібників та монографій з питань інтерпретації традиційних форм архітектури, меблів та ужиткового мистецтва в сучасні об'єкти дизайну, з проблем формоутворення меблевих виробів для інтер'єрів житлового або громадського призначення на основі технології гнучо-пресованої багатошарової фанери, зі специфіки розробки наборів або комплектів офісних, плетених та м'яких меблів. Об'єктами вивчення навчальної дисципліни "Проектування меблів" є стародавні меблі різних національних та регіональних культур (українські, китайські, арабські й ін.); ексклюзивні зразки меблів, що розроблені видатними майстрами архітектури та дизайну XX – початку XXI ст. з використанням різноманітних промислових технологій і матеріалів.

Тематика курсових проектів містить різноманітні напрями: від обмірів класичних меблів, розробки дитячих меблів-конструкторів, етнодизайну та футуродизайну меблів до торговельного обладнання, меблів для кафе, перукарень, офісів, навчальних закладів, квартир.

Практична спрямованість дисципліни основана на вивченні прототипів меблів методом виконання зарисовок або обмірів меблевих зразків; на проведенні структурно-композиційного аналізу; на виявленні принципів формоутворення "народних" (національних) меблів; на розвиненні прийомів макетування (моделювання) розроблених у проекті предметів меблів; на виконанні проектної частини завдання (викреслювання ортогональних проекцій меблевого виробу та його аксонометричного або перспективного виду, ергономічної схеми); на оволодінні прийомами проектної графіки; на виконанні власноручно моделей меблів з різних

матеріалів (технологія гнутих дерев'яних і фанерних конструкцій, маркетрі або інтарсія, гнуща з металевго пруту та зварювання, плетиво з природної лози та штучних шнурів). Процеси здійснення меблевого зразка відбуваються на дисципліні "Робота в матеріалі".

Наприклад, зразки меблів у стилістиці "етно" передбачають їх виконання переважно з масиву деревини (дошки), багатошарової фанери або зі щитів, набраних із дерев'яних брусів сосни чи вільхи, які можна придбати у супермаркетах Харкова. Технологія гнуща елементів меблів із багатошарової фанери (без запарювання) реалізується в умовах лабораторії кафедри "Дизайн меблів". У цій же лабораторії виконуються всі можливі технологічні операції, пов'язані із виконанням об'єктів у матеріалі: вирізання деталей майбутніх виробів, замочування лози, виготовлення об'ємних шаблонів для гнуща фанери, фанерування поверхонь різними породами шпону, встановлення фурнітури та монтаж тощо.

Для виконання меблів для офісів, навчальних аудиторій та кабінетів використовується ламінована ДСП, яка розпилюється згідно з кресленнями та криволінійними шаблонами на меблевих підприємствах м. Харкова ("Геолан", "Джерело" та інші). За проектами студентів "Дизайну меблів" обладнані навчальні аудиторії академії (№ 202, 203, 206), кафедра фізичного виховання, кафедра мультимедійного дизайну, кабінет головного бухгалтера ХДАДМ, кабінет завідувача кафедри іноземних мов, виконані меблі-трансформери для приміщення навчальної частини та музею ХДАДМ, меблі для співробітників інформаційно-видавничого центру ХДАДМ.

У разі необхідності доповнити меблевий виріб скляними елементами ми звертаємося до таких фірм, як "Спарк" і "Лоск", які займаються не тільки плоским, але й гнущим склом. Різноманітний перфорований метал можна придбати на заводі ім. Фрунзе. Під час літньої практики студенти знайомляться з історичними зразками українських меблів, вивчають форми природи та методи їх перетворення у меблеві біонічні структури, виконують реставраційні роботи стародавніх меблів і реальні замовлення. Студенти спеціалізації "ДМ" відреставрували шафи для читальної зали бібліотеки ХДАДМ, меблі для інституту мікробіології та імунології ім. І.І. Мечникова, меблеві вироби з приватних колекцій.

Методична послідовність роботи над курсовими завданнями і виконанням всієї сукупності передпроектної і проектної документації складається з декількох етапів: виконання клаузур, ескізів, макетування, розроблення робочих креслень і шаблонів власноручно та із застосуванням комп'ютерних технологій.

Методичні напрями підготовки дизайнерів-меблярів у ХДАДМ не константні, а знаходяться у постійних змінах завдяки неочікуваним потребам розвитку меблевої галузі. До таких потрібно віднести меблеві спеціалізовані виставки та конкурси регіонального і міжнародного рангу, у яких беруть участь наші студенти, починаючи з 2001 р. Серед них: Міжнародні виставки в рамках Великого Слобожанського ярмарку "Наука і виробництво. Продукти харчування, технології, обладнання" (м. Харків, виставковий комплекс "Радмір-експохол", 2007-2010 рр.); Міжнародні спеціалізовані виставки-ярмарки "Меблевий салон. Інтер'єр. Дизайн" (м. Харків, Палац спорту, щорічно з 2006 по 2013 р.); II та III Всеукраїнські дизайн-акції "Репліканти. Нове століття" (м. Харків – м. Київ – м. Дніпропетровськ, 2007-2009 рр.); конкурс Bene Kiev OFFICE Furniture 2012 (Office Interior 2012), м. Київ, 2010 р.;

II Міжнародний конкурс "Azores Combo Art Camp" (Португалія) під патронатом Місцевої влади Азорських островів і "Mala Cooperativa Cultural CRL" (Культурне об'єднання Mala CRL), 2010 р. (студ. А. Скрипка); Міжнародний конкурс "Дизайн для всіх – технології майбутнього та повсякденне життя" (Південна Корея, м. Сеул, 2010 р.); Міжнародний конкурс "BECKERCONTEST" в рамках виставки "INTERZUM" (Німеччина, м. Кельн, 2011 р.); конкурс меблів "DESIGN QUEST 2011" (США, штат Мічиган, 2011 р.); Міжнародний конкурс "Арт-Москва" "NEXT+2011", 2011 р. Гран-прі нагороджений студ. Карасик С.; Міжнародний конкурс "Дитячий меблевий конструктор" (Росія, м. Санкт-Петербург, 2012 р. Диплом III ступеня – студ. Д. Крутько); Конкурс предметного дизайну Cristalplant Design Contest 2012, Італія, м. Рим, 2011-2012 рр.

Саме вирішування нових для студента завдань сучасної меблевої галузі в умовах конкурсних вимог стимулює творчу активність, змушує діяти оперативно у часі та самостійно приймати остаточні рішення. Серед названого переліку конкурсів важливе значення щодо пізнання інших форм навчальної методики мали конкурси "Репліканти. Нове століття", згідно з яким дизайнери повинні були створити проектні пропозиції на підставі аналізу виданих меблевих об'єктів: стіл Adjustable Table E 1027 французького дизайнера Ейлін Грей (Eileen Gray, 1878-1976) та барний стілець "Skoop" сучасного американського дизайнера Карима Рашида. Навчальне проектування "за прототипами" або "у стилі майстра" мають вагомий значення для формування особистості майбутнього дизайнера. Тому цей методичний напрям вважаємо перспективним.

Висновки. Методичні напрями, що застосовуються в дизайн-освіті меблярів ХДАДМ, можна узагальнити таким переліком: вивчення різноманіття концепцій (теорії й практики) формоутворення меблів у дизайні XX – початку XXI ст., робота в ареалах проектних парадигм, робота з прототипами, виявлення властивостей різних конструкційно-обробних матеріалів, оволодіння рукотворною та комп'ютерною графікою.

Подальші науково-творчі контакти з Львівським національним лісотехнічним університетом дадуть змогу розширити ареали професійного спілкування і оптимізувати вирішення актуальних проблем меблевої галузі в Україні, головна з яких – пошук своєрідності вітчизняного меблевого дизайну.

Подальший напрям дослідження методики підготовки дизайнерів меблів лежить, безумовно, в ознайомленні з переліком і змістом методичних завдань в європейських школах дизайну, в аналізі прогресивності цих методик та перейманні їхнього досвіду.

Література

1. Голобородько В.М. Ергономіка для дизайнерів : підручник / В.М. Голобородько. – Харків : Вид-во ХДАДМ, 2012. – 378 с.
2. Коськов М.А. Дизайн. Основы теории : учебн. пособ. / М.А. Коськов, А.А. Полеухин / под ред. М.А. Коськов. – СПб. : Изд-во "Политехн. ун-та", 2009. – 308 с.
3. Мигаль С.П. Проектирование мебели : навч. посібн. / С.П. Мигаль. – Львів : Вид-во "Світ", 1999. – 216 с. – С. 209-211.
4. Свірко В.О. Основы эргономического дизайна : навч. посібн. / В.О. Свірко, О.В. Бойчук, В.М. Голобородько, А.П. Рубцов. – К. : Вид-во НАУ, 2011. – 300 с.
5. Розенсон И.А. Основы теории дизайна : учебник [для студ. ВУЗов] / И.А. Розенсон. – СПб. : Изд-во "Питер", 2008. – 219 с.

Трегуб Н.Е. Методические направления в дизайн-образовании мебельщиков (из опыта ХГАДИ)

Рассмотрены методические направления подготовки студентов специализации "Дизайн мебели" в контексте современных требований мебельной отрасли и смены концепций в проектной культуре. Выявлена роль, цель и структура дисциплины "Проектирование мебели" и "Работа в материале" в формировании личностей специалистов образовательно-квалификационного уровня бакалавра. Сформулированы основные методические направления в учебном процессе ХГАДИ и перспективы их дальнейшего развития.

Ключевые слова: методические направления образования, дизайн мебели, материалы.

Tregub N.Ye. Methodical directions in design-education of furniture-makers (from experience of KSADA)

Methodical directions of preparation of students of specialization are examined "Design of furniture" in the context of modern requirements of furniture industry and changing of conceptions in a project culture. A role, purpose and structure of discipline, is exposed "Planning of furniture" and "Work in material" in forming of personalities of specialists of education is qualification level of bachelor. Basic methodical directions are formulated in the educational process of KSADA and prospects of their further development.

Keywords: methodical directions of education, design of furniture, materials.

УДК 721.01+502+37.01

Асист. О.С. Троцька, канд. пед. наук –
Тернопільський НПУ ім. Володимира Гнатюка

ЕКОДИЗАЙН У КОНТЕКСТІ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ДИЗАЙН-ОСВІТИ

Проаналізовано особливості екологізації змісту дизайн-освіти на основі принципів та засобів екологічного дизайну та формування екологічного світогляду як важливої складової професійної культури майбутнього ландшафтного дизайнера. Обґрунтовано необхідність екологічного виховання студентів та дифузного включення питань екологічного дизайну у зміст більшості навчальних дисциплін.

Ключові слова: екодизайн, екологічне виховання, екологічний світогляд, дизайн-освіта.

Постановка проблеми. Тенденції світового розвитку та інноваційні процеси, що відбуваються у суспільстві, потребують серйозних змін у підходах до формування екологічної свідомості молодих поколінь.

Процес взаємодії людини і природи є настільки складно-диференційованим, що дослідники (Г. Бачинський, Т. Гардашук, М. Газуда, М. Голубець, В. Грубінко, М. Кисельов, О. Орлова та ін.) говорять про існування єдиної соціоєкосистеми, яка частково втратила здатність до природної саморегуляції, ця проблема також входить до сфери досліджень дизайну загалом та екодизайну – зокрема. Тому метою дизайн-освіти повинно бути не лише формування у студентів професійно-практичних знань, умінь і навичок, а й формування екологічного типу світогляду.

Аналіз актуальних досліджень. Методологічною та теоретичною основою для більшості вітчизняних досліджень, які пов'язані із переосмисленням сучасного стану дизайн-освіти на засадах екологічного дизайну, є праці А. Бойчука, В. Даниленка, А. Галушки, В. Глазичева, О. Генісаретського, К. Кондратьєвої, В. Прусака, В. Сидоренка, О. Орлової, А. Уварова та ін. Проте екологізація дизайн-освіти не втрачає своєї актуальності, проблема використання принципів та